

Românistica la Universitatea din Zürich

Meda Gabriela GAUTSCHI

Key-words: *Romanian studies, academic courses, cultural activities, Zürich*

Universitatea din Zürich este singura universitate elvețiană la care se poate studia limba și literatura română. Chiar dacă nu a beneficiat de o catedră proprie, limba română a făcut dintotdeauna parte din programul de studii al Institutului de Romanistică (de fapt, o facultate de limbi și literaturi romanice) care aparține de Facultatea de Filosofie a Universității din Zürich. Institutul de Romanistică ia naștere în 1894 prin desprinderea de Institutul de Studii Engleze și reușește să-și atingă în scurt timp cel mai ambițios țel, adică să devină un centru european de prestigiu în domeniul cercetării dialectologice, al geografiei lingvistice și al criticii literare.

Primul curs de limbă română, mai bine zis un curs de istorie a limbii române, a fost susținut în anul 1954 de prof. dr. Arnald Steiger, fondatorul hispanisticii la Zürich și cunoscut la nivel internațional datorită studiilor sale despre relațiile lingvistice arabo-romanice în spațiul mediteranean. Zece ani mai târziu, începând cu anul 1964, prof. dr. Heinrich Schmid organizează cursuri de introducere în studiul lingvisticii românești, subliniind de fiecare dată specificitatea limbii române în cadrul mării familii a limbilor romanice și intervenind energic pentru menținerea cursurilor și, implicit, a romanisticii în Elveția. Tot în acei ani, cunoscuta cercetătoare a operelor lui Mihai Eminescu, dr. Svetlana Paleologu Matta, predă literatura română populară, clasică și modernă, conducându-i cu pasiune pe tinerii elvețieni prin frumusețea baladelor populare românești și zăbovind deseori asupra operelor lui Ion Creangă, Mircea Eliade, Eugen Barbu și mulți alții. Doamna dr. Svetlana Paleologu Matta este cea care a ținut, timp de aproape 30 de ani, și cursurile practice de limbă română. Se cuvine menționată aici și contribuția doamnei dr. Maria Iliescu, romanist de renume, care a susținut la Zürich, în anii 1985–1986, cursuri despre locul limbii române între limbile romanice, preluând pentru o perioadă și cursurile de limbă și literatură română pentru începători. Până în anii '80 ai secolului trecut s-au depus eforturi uriașe pentru a aduce din România publicațiile necesare studiului limbii și literaturii române la nivel universitar. În condițiile izolării României au fost, totuși, posibile, mulțumită angajamentului și dărniceiei lectorilor de limbă română, achiziții fundamentale în domeniul istoriei limbii și literaturii române. După anii '90 fondul de carte românească a avut de suferit de pe urma creșterii vertiginoase a prețurilor noilor ediții și a reducerilor bugetului acordat limbii române. De asemenea, nu au existat edituri și distribuitori specializați în

publicații românești. În aceste condiții, s-a pus accentul mai cu seamă pe achiziționarea dicționarelor, a materialelor didactice, a revistelor și a atlaselor lingvistice și mai puțin pe actualizarea fondului de carte nouă românească. În prezent, Biblioteca de Romanistică este cea mai mare bibliotecă de acest fel din Cantonul Zürich și una dintre cele mai mari din Elveția. Toate volumele și materialele bibliotecii pot fi căutate online pe adresa www.informationsverbund.ch, adresă la care sunt afiliate aproape toate bibliotecile din Elveția.

Din anii '90 se cristalizează o nouă echipă de româniști activi în promovarea limbii și literaturii române la Zürich. Este vorba de domnul dr. Alfred Suter, specialist în lingvistică romanică comparată și titularul cursurilor practice de limba română, și doamna prof. dr. Christina Vogel, specialistă în literatura română și docent de literatură franceză și română la Universitatea din Zürich. Prin activitatea și entuziasmul dedicat profesiei lor aceștia au reușit nu numai să completeze cu volume noi biblioteca de romanistică din cadrul Institutului de Romanistică, ci și să atragă mulți studenți elvețieni către studiul limbii și literaturii române. Doamna prof. dr. Christina Vogel publică articole în limba franceză și germană despre legăturile dintre avangarda franceză și cea germană, precum și despre Paul Valéry și Constantin Noica. Limba și literatura română rămâne integrată, în toată această perioadă, catedrei de lingvistică italiană al cărei titular este, din anul 2000, domnul prof. dr. Michele Loporcaro, cunoscut specialist de lingvistică italiană și de romanistică comparată și autor al unor lucrări și articole de referință în domeniul lingvisticii romanice istorice și contrastive.

Dacă până la sfârșitul anilor '90 limba și literatura română se putea studia după vechiul regulament ca materie secundară, examenul final fiind cel de licență, după reforma de tip Bologna din anii 2005–2006 studiul limbii și literaturii române s-a adaptat ciclurilor Bachelor și Master. Putând fi aleasă în continuare numai ca materie secundară, specializarea limba și literatura română intră în combinație, cel mai adesea, cu celelalte limbi romanice, cu o altă limbă străină sau cu specializări în istorie est-europeană, didactica limbilor străine și pedagogie. Obligatoriu este studiul limbii române pentru studenții și studentele de la secția de lingvistică romanică comparată a Institutului de Romanistică al Universității din Zürich – una dintre puținele universități europene la care se mai poate studia lingvistica romanică comparată ca materie de sine stătătoare.

La Universitatea amintită se poate frecventa, în primii doi ani, un curs practic de limbă în care studenții își însușesc gramatica normativă, lexicul necesar și noțiunile esențiale de istorie, cultură și civilizație românească. La acest curs se adaugă un exercițiu de lectură din texte literare și lingvistice menit să ofere studenților principalele instrumente teoretice și practice pentru completarea studiilor de lingvistică și literatura română. Pentru specializarea lingvistică română sunt prevăzute două seminare de lingvistică diacronică și, respectiv, sincronică, acestea fiind ținute de Meda Gabriela Gautschi. Obligatorii pentru toți studenții sunt cursurile de introducere în fonetica și fonologia limbilor romanice, al cărui titular este dr. Stephan Schmid de la Institutul de Romanistică, și cele privind istoria est-europeană, de la Institutul de Istorie al Universității din Zürich, unde este prevăzut un seminar introductiv. Doamna prof. dr. Christina Vogel integrează, pe cât posibil, în cursurile de literatură franceză și literatura română, oferind tinerilor cercetători

idei și teme pentru lucrările de seminar și de master. După acest ciclu de cursuri cu prezență obligatorie, studenții își aleg patru sau cinci teme de cercetare lingvistică, literară sau culturală și alcătuiesc, în mod individual, două lucrări de seminar și trei eseuri pe care le supun atenției docenților.

Universitatea din Zürich a avut dintotdeauna și poate beneficia și astăzi de intense legături cu universitatea din Jena (Germania), singura universitate din spațiul european de limbă germană care deține o catedră de limbă și literatură română. În fiecare primăvară au loc la Jena cursuri intensive de limba și literatura română unde studenții elvețieni își pot completa cunoștințele sau susține examene și lucrări de seminar cu profesori de specialitate. Programele europene de mobilitate facilitează schimburile de studenți și de profesori între Universitatea din Zürich și centrele de specialitate de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj și de la Universitatea din București.

O noutate pentru studiul limbii și literaturii române la Zürich o constituie folosirea noilor tehnologii. Pe platforma virtuală OLAT ('Online Learning And Training') a Universității din Zürich și-au găsit deja locul multe cursuri, programe și aplicații legate de limba și literatura română. Această dezvoltare pozitivă a fost remarcată și de conducerea Universității din Zürich, care a acordat, în urma unui concurs la nivel universitar, finanțări importante pentru două proiecte lansate de Meda Gabriela Gautschi. Proiectele LIMBRO ('Limba Română Online') și ILRO ('Introducere în Lingvistica Românească Online') au ca scop crearea și dezvoltarea unor platforme virtuale și ateliere de lucru tematice interactive pentru studiul limbii și lingvisticii românești.

Aproximativ 25 de studenți s-au înscris în anul 2009 la cursurile de limbă și literatură română. Din 2006 până în 2008 au obținut diploma de Bachelor 5 studenți. Aproape toți își continuă studiile de limba și literatura română cu intenția de a absolvi și examenele de Master. Numărul studenților care învață limba română a crescut simțitor în ultimii ani, dovadă că eforturile depuse pentru diversificarea ofertei didactice și pentru un învățământ universitar modern și excelent din punct de vedere științific și metodologic încep să dea roade. Interesant este faptul că, dacă în ultimii douăzeci de ani mulți dintre studenții care obțineau diploma de absolvire aveau origini românești, în ultimii trei ani constatăm un interes deosebit din partea studenților elvețieni. Aderarea României la Uniunea Europeană și parafarea acordurilor de liberă circulație și schimb comercial între România și Elveția sporesc, desigur, interesul și necesitatea pe piața muncii de a avea cunoștințe de cultură românească și de a vorbi cât mai bine limba română.

Colaborarea cu ambasada României la Berna a fost și rămâne foarte strânsă. În ultimii doi ani Meda Gabriela Gautschi a reușit să îmbogățească, cu sprijinul ambasadei și prin intermediul unei donații din partea Institutului Cultural Român, fondul de carte românească al Institutului de Romanistică și să pună bazele unui Cineforum românesc, care s-a bucurat, de la început, de un viu interes și de un public numeros. Audiența mare ne-a constrâns, spre bucuria noastră, să organizăm întâlniri cu diferiți autori români din Elveția și acțiuni culturale cu specific românesc.

Docenții de limba și literatura română și-au propus, pentru următorii ani, să continue activitatea de cercetare în domeniul românisticii și al relațiilor literare și culturale româno-elvețiene, promovând în mod activ studiile românești de la Zürich.

Romanian Studies at the University of Zürich, Switzerland

During the last ten years, the interest in the Romanian language and culture has continuously increased. This article offers a brief overview over the evolution of Romanian Studies at the University of Zurich in Switzerland in the last 50 years and informs about the new courses, didactic means and initiatives that reinforce the teaching activity in the Swiss academic environment.

*Universitatea din Zürich
Elveția*